

ran állítja, hogy a szegedi színház a legjobb vidéki színházak közé tartozik. Kéri a tanács javaslatának elfogadását.

Gerle Imre dr. szólalt föl ezután. Mielőtt indítványának érdemi részére rátérne, felhívja előre a közgyűlés figyelmét arra, hogy ha a város a szerződés meghosszabbításába belemegy, akkor elüti magát a színház fölött való rendelkezési jogától. Ha ezt vissza akarja kapni, akkor itt az utolsó óra. Wimmer Fülöp indítványa — mondotta — körülbelül fűdi az ő indítványát. Csakhogy az előtt Wimmer Fülöp sokkal jobban, sokkal agresszívebben és sokkal elítélőbben mutatta ki a színház közönséges üzleti nivóra süllyedt mi voltát, mint ő a maga indítványában. Mikor 1910-ben megkötötték Almássy szerződését, a város közönségének és törvényhatóságának nem volt szándékában az, hogy elveszítse a színház fölötti rendelkezési jogát. Almássy szerződésének megkötésekor a tanács egyáltalán nem volt kíváncsi a jogügyi bizottság véleményére, ellenben a színházi bizottság javaslata alapján történt a szerződés megkötése. Abszurdumnak tartja, hogy a tanács jogot formál annak a jognak a gyakorlására, amely a színházra nézve egyedül a törvényhatósági bizottságot illeti. Akkor is önkényesen járt el, amikor a helyárák fölemeléséhez hozzájárult, ezzel szemben azonban semmiféle kedvezményeket nem biztosított a városnak, így például azt, hogy a köztisztviselők is kapjanak néhány jegyet.

Csernovics Agenor: Borraivalót?

Gerle: Ha a színházi bizottság kap páholyt, éppen úgy kaphatnak ők is. Megindokolja ezután, miért lehet csak előnyös a városra nézve, ha pályázatot hirdet a színházra. Ha pályázatot írunk ki — mondotta — és Almássy is pályázik és az ő igazgatásával a közönség meg van elégedve, akkor ugyanis neki adják oda a színházat. Ha pedig a közönség Almássyval nincs megelégedve, akkor jogtalanság megvonni a jogát attól, hogy olyan igazgatóval kössön szerződést akitől többet remél és akivel szemben több előnyt biztosíthat magának, mint az elődjével szemben. Mikor a szerződést Almássyval megkötötték, az igazgató sok mindent ígért, de nem tartotta be. Egyetlen szó sem igaz azokból a szép ígéretekből. Pedig a város óriási összeget áldoz a színházra, a számvevősegi adatai szerint évenként 80000 koronát. Ezzel szemben a színházgazdát semmiféle kötelezettsége nincsen. Én tehát — mondotta — Szeged város rendelkezési jogát akarom megvédeni, annak a jogát, aki ezt a 80000 koronás terhet viseli. Színházunk, amely igazi kulturát adna a népnek, ellenben kultúra helyett szobraink vannak.

Lázár György dr.: És alsótanyai ipartelepünk is van!

Gerle: Ott folytatja, hogy a színház, amely a legvilágosabb üzleti intézmény most, kizár maga mellett minden más hasonló konkurenciát. Csak a nagyon rossz szerződés hiányairól akar még röviden megemlékezni. A bérbeadás mellett egyébként azért van, mert ez csak egy szó s ha valóban bérbeadásra kerül a sor, a város olyan előnyöket biztosíthat magának, amelyeket tud. De meg aztán van a bérbeadásnak más előnye is az igazgatóra nézve, aki így sok olyan mellékkörülménytől szabadulna meg, amelyeken ellenkező esetben a jó szándéka könnyen megtorlik. Kéri végül, hogy a közgyűlés a tanács javaslatát és Wimmer Fülöp indítványát utasítsa el és az ő indítványát szóról-szóra tegye a magáévá.

Csernovics Agenor személyes kérdésben jelentkezik szólásra. Gerle bizottsági tag ur — mondotta — különös módon vágott vissza egy közbeszólásomra. Azt mondta, hogy a színházi bizottságnak is van páholya.

Többen közbeszólnak: Ezzel nem mondtam még semmit.

Csernovics: A színházi bizottság a páholyt nem ellenszolgáltatásképpen kapja, hanem azért, hogy hivatalos funkcióját teljesíthesse. A borraivalót pedig azért említettem, mert arról volt szó, hogy a helyárák felemelésénél miért nem csikantunk ki kedvezményeket, még pedig, hogy köztisztviselők

kapjanak ingyen jegyet. Kérde, ki venné fel annak az ódiáját, ha a színházi bizottságot azzal gyanúsítanák meg, hogy egyes köztisztviselőknek jegyeket eszközöl ki?

Dobay Gyula dr.: Nevetséges! A színházi bizottság nem határozhat úgy, ahogy akar. Itt van a közgyűlés.

Balassa Armin dr. kért szót ezután. Hosszasabban kíván beszélni és kéri a közgyűlés szíves türelmét. Legmélyebb sajnálatának ad kifejezést azon, hogy Magyarország második városának egyik legfontosabb és leggyönyörűbben kiépített közintézményéről olyan módon és olyan tónusban tárgyalnak, mint itt, a közgyűlésen. A színház kérdésében a közvéleményt teljesen félrevezették, amely félrevezetés a színházi bizottsági ülések reprodukciójánál kezdődött. Almássy Endre színházgazdátó kérvényt nyújtott be a színházi bizottsághoz azzal, hogy megvan-e elégedve a működésével vagy sem, ha igen tegyen javaslatot a tanácsnak szerződés meghosszabbítására, ha nem, akkor a szerződés meg nem hosszabbítására. A színházi bizottság... (gunyos közbeszólások.)

Balassa (emelkedett hangon): Tizenkét olyan férfi nevében, akiknek a közéleti tisztaságához semmi szó nem férhet, visszautasítok minden olyan gyanúsítást, amely azt az álláspontot meri hangoztatni, hogy a színházat elpaktáljuk és a város közönségének jogát érinteni akarjuk. (Nagy zaj, gunyos megjegyzések.)

Dobay Gyula dr. (folytonos zajban): Pedig igenis, úgy van, hiába haragszik! Maga akar diszponálni? Majd a közgyűlés! (Percekig tartó zaj, zugás, elnök csenget.)

Balassa: Bocsássa meg Gerle Imre dr. ur, ha a színházi szerződés keletkezésének történetét rektifikálni kívánom. Azt mondotta Gerle Imre bizottsági tag ur, hogy a jogügyi bizottság véleményét a tanács meg se hallgatta, amikor a szerződés készült. Én meg azt mondom, nagyon is megfontoltuk, hogy mit foglaljunk bele a szerződésbe. 1904. január havában Szeged város törvényhatósága hat napos színházi vitát tartott. Az ezt megelőző három évre Janovicsossal kötött szerződést abban a hitben, hogy vele egy új, az eddiginél kulturálisabb irány vonul be a szegedi színházba és modernebb szellemben fejlődik a színház tovább. A város közgyűlése jóváhagyta a Janovicsossal kötött 6 éves szerződést. De nemsokára megtörtént az a malőr, hogy Janovics megkapta a kolozsvári színházat és ekkor Makó Lajossal paktumot kötött, hogy ő elmegy, Makó pedig átveszi az igazgatást. Tényleg, a szintén pályázó Marházy Makóval szemben megbukott. Most ott állottunk, hogy nem sikerült az a terv, hogy új rendszert vonultassunk be a színházba, mert hiszen Janovicsossal is azért kötöttünk 6 éves szerződést, hogy elég idő legyen az új irány fejlesztésére. Makó Lajos vette a vezetést azzal, hogy ő is szakít a régi színészettel. Mikor aztán ő elköltözött, itt volt Almássy Endre, akiről tudtuk, hogy tettekre kész, ambiciózus fiatalember és sikerrel büszkélkedett a színház művezetése körül. Koszó István dr. Makó halála után indítványt nyújtott be, hogy pályázat mellőzésével adjuk bérbe a színházat 6 évre Almássy Endrének. A közgyűlés aztán olyan értelmű határozatot hozott, hogy fentartjuk a 6 éves ciklusokat továbbra is, de Almássyval csak 3 évre kötünk szerződést, a közgyűlés azonban felruházta a tanácsot azzal a joggal, hogy amennyiben Almássy működésével a színházi bizottság meg van elégedve a saját hatáskörében még további 3 évre meghosszabbíthatja Almássy szerződését.

Rosenfeld Nándor: No és meg vannak elégedve?

Back Bernát: Meg. (Zajos ellentmondások minden oldalról. Folytonos, hosszantartó lármák.)

Balassa: A színházi bizottság többsége meg volt elégedve Almássyval.

Kárász József: De a közönség nincs! A közönség semmi?

Balassa: Hát kérem, népszavazással nem lehet eldönteni a dolgot. Tessék akkor úgy

elintézni az ügyet, hogy szavazzanak az urak bizalmatlanságot a színházi bizottságnak.

— Helyes! Azt! Helyes!

— Bizalmatlanságot szavazunk!

— Már meg is szavaztuk!

Kárász: Szívesen!

(Óriási zaj tör ki, a városatyák felugrál-nak helyeikről és nem engedik tovább beszélni a szónokot. Ezentúl állandóan folytonos zaj van a teremben s az elnöki csengő hiába működik.)

Balassa (folytonos lármában): Kávéházi beszélgetésekkel és utcai kifejezésekkel...

Végman Ferenc: Ezt visszautasítjuk! Ez itt közgyűlés, nem utca! Mégse járja!

Dobay Gyula dr. (Balassához): Olcsó dícsőséget keres!

Balassa: Én nem tudom, kinek az érdekét sérti itt a színház? (Tovább beszél, de csak szakadozott mondatokat lehet érteni az egyre fokozódó zajban).

Balassa: Utalok a Theatre Francais bizottságának az idén tett jelentésére, amely szerint bármennyire óhajtnak is istápolni a legnemesebb művészi ambíciókat és célokat, mégis kénytelenek a jövődelem szempontjából bizonyos koncessziókat tenni a nép kevésbé irodalmi ízlésű rétegeire való tekintettel.

— Szavazzunk!

Balassa: Egy incidáliter felmerült indítvány keretében...

— Szavazzunk! Szavazzunk! Folytonos, hosszantartó lármák. Egyik-másik városi képviselő a padokat verdesi.)

Balassa: Ha adunk valamit Szeged kulturális becsületére és arra, hogy a szegedi színház olyan színvonalon maradjon, mint amilyen most mozog, akkor a közgyűlés elutasítja úgy Wimmer, mint Gerle dr. bizottsági tagok indítványát és elfogadja a város tanácsának javaslatát. Hogy pedig...

— Szavazzunk! Szavazzunk! (Ismét óriási zaj tör ki, elnök folyton csenget.)

Balassa: Ebbe a kérdésbe belehozzák azt is... (óriási lármák, „fejezze be“, „elég“, kiáltják a bizottsági tagok.)

Balassa: Nem hagyom magamat terrorizálni és elfogom mondani, amit még akarok, akárhogy zajonganak is az urak és bármennyire sajnálom, hogy izgatja a beszédem. (Zaj). Tisztelt közgyűlés! Ajánlom a tisztelt közgyűlés figyelmébe, hogy valótlán az, hogy a város 80000 koronát áldoz a színházra évenként. Ha Szeged város közönsége ezt áldozatnak nevezi, akkor szégyen Szeged városára nézve és akkor a színházat le kell bontani. Csak azért állítják ezt, hogy a publikumot ellenséges irányzatra hangolják...

— Szavazzunk! (Kiabálás és lármák tölti be a termet. A beszédből alig egy-egy szót érteni csak. Elnök folyton csenget. A városatyák a baloldalon nagy csoportba verődve hangosan diskurálnak és kiabálják: „Szavazzunk!“ Balassa Armin dr. látva, hogy lehetetlen tovább beszélnie, leül.)

Elnök: Miután több szónok iratkozott fel, a felszólalás pedig elsősorban az előadókat és az indítványozókat illeti, az idő előrehaladottsága miatt a vitát felfüggesztem és a közgyűlés folytatását holnap délután 4 órára tűzöm ki.

Ezzel a mai közgyűlés befejeződött.

Programon kívül. A szociáldemokrata-párt lapja ma hosszabb cikkben emlékezik meg arról, hogy a gázgyár vezérigazgatója egy munkást elbocsátott, mert az illető több más társával együtt titkos szociálista-gyülekezeten jelent meg, amely gyűlésen a tömegsztrájkra való készülődés módjáról tárgyaltak. A szociálisták lapja a munkás elbocsátása miatt megfenyegeti a gázgyárat és a többi között azt mondja, hogy ha a gázgyár vezetősége, vagy egyáltalán bárki is a munkásokat politikai jogai gyakorlásában megakadályozza, akkor

„nem lehet felelősséget vállalni semmiért sem és akkor a katonaság sem fogja tudni elhárítani a programon kívüli események bekövetkezését“.